ANZAKLI ÖMER

İÇİNDEKİLER

ANZAKLI ÖMER

Yer Amerika'nın New York şehriydi. Sakin bir gündü. Ama hastane çalışanları yeni güne hızlı başlamışlardı. Tedavi olan hastaların ilâçları verilmişti.

Güneş bir hayli yükselmiş, öğle olmak üzereydi. Doktor, koridor boyunca ağır adımlarla ilerledi. 217 numaralı odanın kapısında bekledi. Küçük camdan bir süre baktıktan sonra içeri girdi. Şöyle bir etrafı kolaçan etti. Saçları ağarmış, hastalıktan bitkin bir hâle düşmüş ihtiyar gözlerini açtı. Biraz toparlanmaya çalışsa da pek başarılı olamadı. Doktor elindeki bilgilere baktı. Bir sandalye çekip hastaya yaklaştı. Sonra onu konuşturmak için sormaya başladı.

– Adın ne?

– Miller, diye mırıldandı yaşlı adam.

– Nerelisin?

– New Yorklu, ama aslen Avustralyalıyım.

– Hım, diye şaşkınlığını ifade etti doktor. Oldukça uzak bir yer.

Sonra hırıltılı sesle konuşmaya çalışan ihtiyarı dinledi:

– Yirmi yıldır Amerika'da yaşıyorum, dedi. Sözünü bitirince öksürmeye başladı.

Doktor, hemen hastanın arkasındaki yastığı düzeltti. Miller de biraz kendine gelmişti.

Süzülen gözleriyle doktora baktı. Bakışları niçin geldin, der gibiydi. Doktor birkaç not aldıktan sonra:

– Size kan vereceğim. Kolunuzu açar mısınız?

Yetmiş beşini aşmış ihtiyar, zorlukla kolunu uzatabildi. Doktor gömleğin kolunu pazusuna kadar sıvadı. İhtiyarın kolu açılınca doktor, çok şaşırdı, çünkü kolunda bir dövme vardı. Bu dövme onun çok ilgisini çekmişti. Merakla sordu:

– Siz Türk müsünüz?

İhtiyar, hayır manasında başını salladı.

– Ama bu dövme, Türk bayrağı.

Hasta:

– Boş ver, öylesine bir dövme.

Doktor ısrarla sorusuna devam etti.

– Ama bu benim ülkemin bayrağı.

Bu sefer şaşkınlık sırası hastadaydı. Bu söz üzerine gözleri açıldı, o da meraklanmıştı.

– Siz Türk müsünüz?

– Evet, Türküm.

İhtiyar kendisiyle yakından ilgilenecek birini arıyordu zaten. Yüzündeki soğukluk gitmiş, sıcak bir gülümseme ile doktora bakıyordu. Konuşup derdini anlatacak bir dost bulmak, ihtiyarın canlanmasına vesile olmuştu.

Bu arada doktor, kan vermek için hazırlıklarını tamamladı. Sonra hastanın yanı başındaki sandalyeye oturdu:

– Bu bayrağın sırrı nedir? Bana anlatır mısınız?

İhtiyar önce bir yutkundu, gözleri doldu. Birkaç nefes alıp rahatladıktan sonra:

– Yıl 1915. Hatırlıyor musun, o yılları?

– Yok, daha ben doğmamıştım.

Acı bir gülümsemenin ardından devam etti:

– Çanakkale'de savaşmak üzere bütün Hristiyan dünyasından asker topladılar. Ben Anzakım. Avustralya Anzaklarından. Türkler, Hristiyan âlemini yakıp yıkacak diye bütün dünya onlara karşı savaş açtı. "Bu savaş çok önemli." dediler. Bizler de inandık ve savaşmak isteyenlerin arasına katıldık.

Yaşlı Anzak arada bir dinlendikten sonra anlatmaya devam etti.

– Mısır'da iki ay kadar eğitim gördükten sonra Çanakkale'ye sevk edildik. Savaşın dehşetini orada gördüm. Binlerce mermi yağıyor, deniz âdeta metrelerce havaya fışkırıyordu. Hem gündüz hem de gece savaş devam ediyordu. Her taarruzda yüzlerce kişi ölüyordu.

Durup doktorun yüzüne baktı. Sonra başını eğdi:

– Topumuz, tüfeğimiz, uçağımız sizinkilerden kat kat fazlaydı. Ama nedense bir adım ilerleyemiyorduk. Türkler gayret ve cesaretleriyle bizi şaşırtıyordu. Üstün olmamıza rağmen onların bu cesareti nereden geliyordu? Yoksa Türkler, barbarlıklarından dolayı mı bu kadar cesaretliydiler. Hiç de öyle değilmiş. Meğerse onların cesareti, kalplerindeki vatan sevgisindenmiş.

Sonra karaya çıkma sırası bize geldi. Taarruza geçtik, onlar bizi püskürttü. Biz tekrar taarruza geçtik, onlar tekrar püskürttü. Derken bir saldırı sırasında başıma yediğim tüfek darbesiyle kendimden geçtim.

Doktor, anlatılanları ağzı açık dinliyordu. İhtiyarsa anlattıklarının etkisiyle titremeye başlamıştı.

– Gözlerimi açtığımda esir edildiğimi anladım. İlk işim kolumu bacağımı kontrol etmek oldu. Bu ara korkudan titremeye başladım. Bize Türklerin vahşî insanlar olduğu anlatılmıştı. Sakın ellerine düşmeyin, sizi yerler demişlerdi. Oysa yaralarım sarılmış, ihtiyaçlarım giderilmişti. Çevremdeki askerler, hiç de öyle öfkeyle bakmıyorlardı.

Kendime gelip oturunca bir asker bana yiyecek getirdi. İkinci bir şok daha yaşadım. Çünkü askerlerin kendine yetecek kadar yiyeceği yoktu. Kendi kendime dedim ki bu insanlar isteseler beni

hemen öldürürler. Veya çok daha önceden öldürebilirlerdi. Oysa beni cephe gerisine kadar taşımışlar, yaralarımı sarmışlar, şimdi de yiyecek veriyorlardı. “Yazıklar olsun bize! Böyle insanlarla neden savaştık? Bizi kandırmışlar.” diye pişman olmuştum. Ama neye yarar. Bana yaptıkları iyiliğe karşı ne yapsam diye günlerce düşündüm.

Savaş biterken bizi serbest bıraktılar. Ülkeme dönünce koluma bu dövmeyi yaptırdım. İşte kolumdaki bayrağın sırrı bu, dedi.

Hastanın anlattıklarını dinlerken doktorun gözleri dolmuştu. Hasta:

– Şu kadere bak. Şimdi de Amerika gibi bir yerde bir Türk doktorla karşılaşıyorum. Sizler gerçekten çok merhametli, sıcakkanlı insanlarsınız, deyip ağlamaya başlamıştı:

– Bana adınızı söylemediniz, dedi.

Doktor eğik başını kaldırdı:

– Ömer.

– Peki, niçin Ömer adını vermişler?

– Bu ismi babam vermiş. Müslümanların ikinci halifesinin isminden ilham almış.

– Senin adın Müslüman adı mı?

Doktor:

– Evet, Müslüman adı, deyince hasta yatağından doğrulmak istedi. Doktor, onun yatakta oturmasına yardım etti. İhtiyarın gözlerinden birkaç damla yanaklarına kaydı.

– Senin adın güzelmiş. Benim adım Mr. Joser Miller. Bundan sonra Anzaklı Ömer olsun, dedi.

– Olsun, dedi doktor da.

İhtiyar bir süre doktorun yüzüne baktıktan sonra:

– Müslüman olmak zor mu?

Doktor şaşırmıştı. İhtiyar:

– Ben Müslüman olmak istiyorum, dedi.

Doktor ne diyeceğini bilemedi. İhtiyar senelerce düşünmüş, o ana kadar bir karar verememişti. Nihayet o güzel dine kavuşacaktı.

– Yook, hiç de zor değil, deyip İslâmiyeti anlatmaya başladı. Mr. Miller, kelime-i şehadet getirip Müslüman oldu. Ardından:

– Siz Müslümanlar tespih çekersiniz. Bana da bir tane bulur musun? Yattığım yerden Allah'ı ansam olur mu, diye sordu. Doktor olur manasında başını sallayıp odadan ayrıldı.

Ertesi gün doktor bir tespihle geldi Anzaklı Ömer'in yanına. O günden sonra yattığı yerden tespih çekti, Allah'ı zikretti Anzaklı Ömer.

Bir seferinde doktora yalvarır bir sesle:

– Beni yalnız bırakma, dedi ihtiyar.

– Niçin Ömer amca?

– Ara sıra gel, bana İslâmiyet'i anlat. Sen çok güzel şeyler anlatıyorsun. O sözleri duydukça içim ferahlıyor.

O günden sonra doktor, Ömer amcayı hiç yalnız bırakmadı. Ta ki bir gün vefat edene kadar.

* * *

UNUTULMAYAN NAĞMELER

Uzaktan, ufkun birleştiği yerde kızıl bir alev tütüyordu. Ege Denizi'ni aşmış olan gemimiz nihayet varmak istediği yere varacaktı. Sabahın ilk ışıklarının vurduğu ufuk Anadolu topraklarıydı. Aylardır süren savaş hazırlıkları son bulmuş, gemimiz Çanakkale'ye yaklaşmıştı. İçimde tarif edilmez bir sevinç varken birden korkmaya başladım. Şimdiye kadar bize anlatılanları yaşayacaktık. Boğazın ucundan iki top atıldı. Savaş günlerdir devam ediyordu.

Güverteye çıkmış, arkadaşlarla Çanakkale Boğazı'na bakıyorduk. Barbar ve yamyam Türklere karşı savaşacaktık. Bu savaşı muhakkak kazanmamız gerekiyordu. Ön taraflardan biri eliyle işaret etti:

– Bakın gemilerimizden biri yanıyor!

Bu, bizim savaşı yakından ilk görüşümüzdü. Daha önceden isabet almış büyükçe bir gemimiz açığa çekilmişti. Kendi hâlinde yanıp duruyordu. Bir süre seyrettikten sonra asıl savaşın yapıldığı kara parçasını incelemeye başladık. Ufukta bir duman, sahil boyunca uzanıyordu. Az da olsa silâh sesleri kulaklarımızda yankılanmaya başlamıştı.

Küçük bir keşif uçağımız gemilerin üzerinde dolaşıyordu. İçimizden biri sevinç narası atınca biz de ona katıldık. Gemideki bütün askerler uyanıp güverteye çıkmış, merakla savaş alanını seyrediyorlardı.

O gün akşama kadar gemide bekledik. Bizi hemen karaya çıkarmadılar. Geniş bir salonda toplandık.

Komutan sert bir sesle:

– Beyler hepiniz hoş geldiniz. Birinci kural kaçmak yok. İkinci kural karşınızdaki düşmana acımayacaksınız. Bu bir savaş. Sakın ki sakın esir düşmeyin. Esir düşmektense ölmeyi tercih edin. Çünkü barbar Türkler size acımayacaktır.

Bir uğultu oldu. Sert bir emirle konuşmalar kesildi. Akşama kadar cephe hakkında bilgi verildi. Akşam karanlığı çökmeye başlarken o günlük savaş bitti. Türk topçusuna hedef olmadan kıyıya çıktık.

İşte savaşın içindeydik. İlk gördüklerimiz bizi şaşkına çevirmişti. Doğrusu nasıl oluyor da bu kadar kalabalık bir ordu hâlâ ilerleyemiyordu.

İlk günler pek hoşumuza gitmeyen şeylerle karşılaştık. Ama bir hafta içerisinde, birlikte geldiğimiz birçok arkadaşımızı kaybetik.

Yine uzun bir gün geçirmiş, karşılıklı taarruzdan sonra siperlerimize çekilmiştik. Hava kararınca rahat ediyorduk. Savaşa ara veriliyor, siperlerimize çekilip dinleniyorduk. Oturmuş yemeğimizi yerken karşı siperlerden bir ses yükseldi. Çok hoş bir müzikti.

– Bu ne, diye sordum yanımdakine.

Konserveden bir kaşık aldıktan sonra:

– Her akşam dinliyoruz. Güzel bir konser, dedi.

– Doğrusu hiç beklemezdim.

Arkadaşım yemeğini bırakmış alık alık yüzüme bakıyordu.

– Neyi, diye sordu.

Oturduğum yerden kalkıp önümde uzayan meraya baktım. Uzaktan tatlı bir müzik sesi geliyor, ruhumu dinlendiriyordu. Barbar diye savaşmaya geldiğimiz bir millet, bu kadar güzel bir müziği nasıl yapılabilirdi.

– Öyle içli ve dokunaklı bir ses ki dinlemeye doyum olmuyor.

Sadece biz değil bütün askerler yerinden kalkmış, bu sesi dinliyordu. Arkadaşım:

– Ne yalan söyleyeyim benim de hoşuma gidiyor. Ama yarın yine onlarla savaşacağız, dedi.

Bu sese hepimiz hayrandık. Ne dediğini anlamadığımız bu müzik bizi derinden etkiliyordu. Hatta diğer siperlerden bile dinlemeye gelenler oluyordu.

Gündüz savaştığımız insanların söylediği müziği dinlemek ve ondan etkilenip duygulanmak çok ilginçti.

İlerleyen günlerin birinde dinî bayramımız vardı. Herkes kendi arasında konuşuyordu. En sonunda komutana çıkıp durumu izah ettim.

– Komutanım en azından bir haberci göndersek. Belki kabul ederler.

Çadırdan çıkarken komutanı razı etmiştim. Bir elçi göndererek bir günlüğüne ateşkes isteyecek, böylece dinî bayramımızı rahatça kutlayacaktık. Haberci gitti, ama bizde de meraklı bir bekleyiş başladı. Acaba kabul edecekler miydi?

Türk tarafı bir günlüğüne ateşkese uyacaktı. Hepimiz şaşırmıştık. Ama içimizde bir korku vardı, ya saldırırlarsa? Hatta arkadaşlarla bahse bile tutuşmuştuk.

Savaş hâli olduğu için çevreye nöbetçiler dikip eğlencemize başladık. Öğlene kadar hiçbir kıpırtı olmadı. Türk askerleri ateş açmadı. Ama öğle vakti geçerken nöbetçilerden biri koşarak geldi. Yüzbaşıya:

– Komutanım hemen gelin, dedi.

Koşar adımlarla çadırdan çıktık. Ne olduğunu merak ediyorduk. Bütün askerler sipere girmiş karşı tarafı gözetliyordu. Toprak yığına yaklaştım:

– Komutanım bir Türk beyaz bayrak gösteriyor. Bize doğru gelen bir Türk askeri gördük.

– Ateş edelim mi?

Yüzbaşı soğukkanlıydı:

– Bekleyin, dedi.

– Ama ya hileyse. Bize yaklaşıp el bombası atarsa.

Kısa boylu, esmer bir askerdi bu. Bir elinde beyaz bayrak diğerinde ipinden tuttuğu eşek vardı. Bize doğru geliyordu. Yüzbaşı siperdeki askerlere:

– Ateş etmeyin, dedi. Nöbetçiler her ihtimale karşı tetikte bekliyordu.

Elli adım kala Türk askerini durdurduk. Türkçe bilen bir asker:

– Kimsin, diye sordu.

– Bitlisli Mahmut. Haberciyim.

– Ne istiyorsun?

– Bugün bayramınız varmış, komutanım size hediye gönderdi.

– Ne hediyesi?

– Ayran, dedi. Olay anlaşılmıştı.

Haberci eşeğe yüklediği ayranı bize bıraktı. Bu hediyede hile olamazdı. Gönül rahatlığıyla arkadaşlara dağıttık. Türklerin bu hareketi bizi son derece duygulandırmıştı. Ateşkese uymalarının yanında bir de hediye göndermişlerdi.

Ateşkes akşama kadar devam etti. Akşam olunca zaten herkes siperine çekiliyordu. Gece yine aynı

saatlerde o ses duyuldu. Yarım saat kadar süren bu müzik, bize savaşta olduğumuzu unutturuyordu.

Sabah, güneş doğar doğmaz Anzak koyundan saldırıya geçtik. Savaş gemileri atış menziline girmiş, top ateşine başlamıştı. Türk topçusu da karşılık vermede gecikmedi. Yalnız bizim koyun hemen

yakınına demir atmış hastane gemimiz vardı. Türk topçusu özellikle bu gemiye ateş açmıyor, onu kolluyordu. Hatta bizim savaş gemilerimiz hastane gemisine yaklaşınca, Türk topçusu hemen ateşi kesiyordu.

Kıran kırana geçen bir savaştan sonra tekrar siperlerimize döndük. Yaralılar hastaneye gönderildi. Akşam olmuştu. Hepimizde yorgunluk vardı. Her akşam olduğu gibi o saatin gelmesini bekledik. Geç vakitlere kadar bekledik. Ruhumuzu dinlendiren o müziği duyamadık. Hepimiz merak içinde kalmıştık. Sabah olmadan durumu öğrenmeye karar verdik. Türkçe bilen askere küçük bir not yazdırdık. Notu taşa sarıp Türk siperlerine fırlattık. Kâğıtta iki cümleyle konserin niçin kesildiğini soruyor ve selâm gönderiyorduk.

Bir süre sonra fırlattığımız taş, arka yüzü yazılmış şekilde geri atıldı. Doğrusu kâğıtta ne yazdığı belliydi, ama içimizden dua ediyorduk yine de. Asker notu okuyunca yüzünü hüzün bürüdü. Haberi duyunca aynı hüznü biz de yaşadık. Kâğıtta şöyle yazıyordu: "O arkadaşımızı bugün vurdunuz."

Askere döndüm:

– Onun okuduğu neydi?

Asker önce düşündü, sonra ağzından tek bir kelime çıktı:

– Kur'ân'dı, dedi.

TENEKE KUTU

Hava oldukça sıcaktı. On kadar asker Kanlıdere sırtlarında kazma kürek çalışıyordu. Sakalları uzamış, yüzü sıcaktan terlemiş olan asker, sırtını toprak yığınına dayadı. Etrafına bakınıp bir şeyler aradı. Ter ve tozdan gözleri bulandı. Cebinden bir mendil çıkarıp yüzünü sildi. Gözlerini zorla açıp yanındaki arkadaşına:

– Parmaksız!

Parmaksız dediği Afyonlu Abdullah'tı. Yaşı kırkı geçmiş, üç cephede çarpışmış bir askerdi. Sağ parmağının birini bir ay önce kaybetmişti. Abdullah küreği toprakla doldurdu, sonra yüklenip siperin dışına attı. Toz havada bir süre asılı kaldıktan sonra yere yığıldı.

İsmail, kurumuş dudaklarını kıpırdattı:

– Parmaksız, yeter artık. Ara verelim.

Abdullah belini doğrulttu. Yüzüne güneş geldi, şapkasını düzeltti. Yüzünü buruşturup:

– Yeter mi, dedi. Bak şu çalının yanına kadar kazmalıyız. Yoksa yetiştiremeyiz.

İsmail, işi bırakınca diğerleri de bir köşeye çekilmişti. Abdullah küreği toprağa çaktı. Sol koluyla küreğe dayanıp oturanlara baktı. Bu duruma canı sıkılmıştı.

– Şurayı bitirmeden oturmak yok, dedi gür bir sesle. Sonra İsmail Çavuşa seslendi.

– Çavuşum susadık.

Gerçekten gün boyu durmaksızın çalışan askerler yorgun, aç ve susuzdular.

Çavuş iki askerle ağırca bir taşın başındaydı. Taşı, siperin dışına yuvarladıktan sonra ağacın altında oturan askere seslendi:

– Hüseyin, su getir bize.

Hüseyin başını kaldırdı. Bir koşuda testiyi alıp geldi. Askerler çalışmayı bırakmış, su bekliyorlardı.

– Çavuşum bitmiş, dedi Hüseyin.

Parmaksız:

– Yapma yahu! Sabahtan beri çalışıyoruz.

İsmail dudaklarını yalayıp, keyifle:

– Olacaktı şurada bir çeşme. Kana kana içecektik, diye söylendi.

Askerler suyu düşünürlerken uzaktan silah sesleri geldi. Ardından top atışı başladı.

Cephe gittikçe genişliyor, çarpışmalar artıyordu. Çavuş, toprak yığınından başını uzatıp aşağıyı kontrol etti.

– Yakında düşman buraya gelir, dedi ve diğerlerine baktı.

Parmaksız susuzluğunu unutmuş dişlerini sıkıyordu.

– Geleceği varsa göreceği de var. Gelsin bakalım, deyip kazmanın sapını kavradı.

İşin önemi anlaşılmıştı. Gün boyu aç ve susuz çalışan askerler tekrar işe koyuldular.

Çavuş, elinde testiyle bekleyen askere:

– Hüseyin sen su doldurmaya git. Gitmişken akşam yemeğini de getir, dedi.

Hüseyin çıkarmış olduğu elbisesini giydi. Su bidonunu aldı:

– Tez elden gelirim Çavuşum, dedi ve oradan ayrıldı.

Akşama kadar kazdılar. Ama çalının yanına ancak varabilmişlerdi. Akşam karanlığı başlarken Hüseyin geldi. Yalnız gelmemişti, yanında otuz kadar askerle dönmüştü. Düşman ağır ilerlemiş, ama Kanlıdere sırtına dayanmıştı. Yakında savaş burada başlayacaktı.

Hüseyin önce peksimetleri dağıttı. Arkasından birer tas çorba. Kuru ekmekle çorbayı içen askerler açlıklarını biraz olsun bastırmaya çalıştılar. Çorbanın üstüne Hüseyin bir şey daha dağıtmaya başladı.

Parmaksız ağzındaki lokmayı yutup:

– Ulen Hüseyin bunları nerden buldun?

– Köyden, dedi bir kelimeyle. Ama Parmaksız'ın asıl öğrenmek istediği başkaydı:

– Bana bak sakın… Haram olmasın bunlar.

Hüseyin gayet ciddiydi:

– Yok ağam, çalar mıyım? Yaşlı bir nine verdi. Almayayım dedim. Zorla üzüm torbasını omzuma astı.

– O zaman oldu, dedi Parmaksız. Gönül rahatlığıyla alıp yemeye başladı kuru üzümleri.

Akşam bir hayli ilerlemiş, askerler kendi hâllerinde dinleniyorlardı. Bu ara nöbetçilerden biri bağırmaya başladı.

– Düşman!

Siperdekilerin hepsi ayağa kalkmış silâhlarını doğrultmuştu. Teğmen serinkanlıydı:

– Evet, düşman. Ama bu akşam saldırmazlar, dedi ve bir süre düşman siperlerini gözetledi.

Düşman, Türk siperlerine yaklaşmış, akşam olmasına rağmen onlar da siper kazıyordu. Teğmen, Çavuşa:

– Nöbetleşe siper kazmaya devam edin. Nöbetçi sayısını arttırın, dedi.

Siperde bir kıpırdanma oldu. Kısa bir sürede tekrar kazma kürek sesleri duyulmaya başladı.

Vakit hayli ilerlemişti. Parmaksız küreği bıraktı. Yanında çalışan İsmail'e dürttü. İsmail merakla baktı.

– Şişt, dinle, dedi.

Üçü birden işi bırakmış aşağıdan gelen sesleri dinliyorlardı. Hüseyin:

– Anzaklar, dedi.

İsmail gecenin karanlığında bir şeyler aradı.

– Sesler yakından geliyor.

– Allah'ım sana şükürler olsun, diye dua etti Parmaksız.

İsmail bu duaya bir anlam veremedi:

– Ne o, başımıza düğün bayram yapacaksın.

Abdullah kopuk parmağını gösterdi.

– Parmağımı aldılar. Ama vatan için verecek daha dokuz parmağım var. Ben hep bu anı bekledim. Nasıl sevinmeyeyim.

Hüseyin:

– Kazalım mı?

İsmail:

– Yok, dedi. Biraz daha kazarsak kendimizi Anzakların arasında buluruz, dedi ve sipere çekildi.

Parmaksız:

– Doğru, kaza kaza düşman siperlerine kadar yaklaşmışız.

Hepsi birer köşeye çekilip dinlenmeye başladılar. Hiç ses çıkmıyordu. Yeterince kazmışlar ve siper kazma işini bitirmişlerdi. Düşman burunlarının dibine gelince uyku ve yorgunluğu çoktan unutmuşlardı.

Artık sadece düşmanın hummalı çalışması duyuluyordu. Parmaksız cebinden kuru üzüm çıkardı, tam oradakilere dağıtacakken sipere bir teneke kutu düştü. Bir an hepsi korkuya kapıldı. Değişiklik olmayınca kalp atışları eski hâline döndü. Atılan bir bomba değildi, konserve kutusuydu. İsmail hemen kutuyu kaptı. İçini açınca:

– Toprak bu, dedi.

Parmaksız öfkelenmişti:

– Bizimle alay ediyorlar, deyip kutuyu İsmail'in elinden çekip aldı.

– Yiyecek ekmeğimiz yok, içecek suyumuz yok, ama uğrunda ölecek vatanımız var!

İsmail dayanamamıştı:

– Küstahlık bu. Ver şunu geri atayım, dedi.

Gecenin karanlığında Parmaksızın yüzü zorlada olsa gülümsedi.

– Yoo, dedi ve kutunun içini boşaltıp temizledi. Sonra da içini kuru üzümle doldurdu. Ayağa kalkıp kutuyu karşı tarafa fırlattı.

– Alın bakalım, bu da bizden. Afiyet olsun.

Tekrar herkes susmuş, düşünceli bir hâl almışlardı. Aradan beş dakika geçmemişti ki düşman siperlerinden uzunca bir paket atıldı. Hepsi sipere düşen pakete bakıyordu. Hüseyin:

– Bunlar, bizim başımızı yaracaklar, dedi.

Askerlerden biri, "Tahta bu galiba." dedi. Gerçekten de tahta gibi ses çıkarmıştı.

Parmaksız eğilip aldı. Tahtaya benzemiyordu. Kâğıdı açınca ne olduğunu öğrendi. Bu çikolataydı.

İsmail tedirgindi:

– Zehirli olmasın.

– Bilmem, dedi Parmaksız. Bunlara güven olmaz.

Urfalı Mustafa yerinden kalkıp geldi. Çikolatadan bir parça koparıp yedi. Hepsi ona bakıp kaldı. Hiçbir şey olmayınca Mustafa:

– Yok, zehirli değilmiş, dedi.

Parmaksız:

– Ee, misafirperverliğimizi karşılıksız bırakmak istemediler, dedi ve çikolatayı paylaştırdı. İsmail'in ağzı tatlanmıştı ama olayı garipsemişti:

– Şu işe bak. Sanki kırk yıllık arkadaşız, deyip başını salladı.

Parmaksız'ın yüzü öfkeyle gerildi:

– Bizim dostluğumuz sabaha kadar. Yarın olsun da bir soralım ne işleri varmış Çanakkale'de.

Gece oldukça ilerlemişti. Siper kazarlarken düşman siperlerine oldukça yaklaşmışlardı. Yarın zorlu bir gün olacağa benziyordu.

Gün ağarıp da hücuma geçilince akşam olanların hepsi unutulacaktı.

Ertesi gün savaş, düşmanın top atışıyla başladı. Öğleye doğru şiddetli çarpışmalar oldu. Düşman, siperlerden çıkıp hücuma geçiyor, ama Mehmetçiğin karşılık vermesiyle tekrar geri çekilmek zorunda kalıyordu.

Parmaksız arkadaşlarına bağırdı.

– Allah aşkına vurun arkadaşlarım!

Hepsi kelime-i şehadet getiriyor ve düşmanla savaşıyorlardı. Halil, kendini kaybetmiş durmadan ateş ediyordu. Hemen yanı başında Parmaksız vardı. Bir ara Halil'in tüfeği ateş etmez oldu. Tetiği çekti, çekti… Ama tüfek ateş almıyordu. Sonra dayanamayıp Parmaksıza döndü.

– Bak hele benim tüfek bozulmuş, ateş almıyor, dedi.

Parmaksız iki el daha ateş ettikten sonra Halil'e baktı. Bir elindeki silâha bir de Halil'in yüzüne baktı:

– Ne bozulması Halil! Senin parmak gitmiş, parmak, dedi.

Halil sağ elini kaldırdı. Yerinde olmayan parmağından kan akıyordu. İşte o an parmağının acısını hissetmeye başladı.

Parmaksız:

– Üzülme, canın sağ olsun. Hemen parmağını sardır, dedi.

Halil eğilerek sargı yerine giderken savaş yine şiddetlenmişti. Adımlarını sıklaştırdı. Bir an önce cepheye dönmek istiyordu Halil.

* * *

BAYRAM NAMAZI

Yemek sırası birer ikişer ilerlerken oruçlu askerlerde tatlı bir bekleyiş vardı. Kimi yemeğini almış bir köşeye çekilmişti. Kimileri abdest alıyor kimileri de sıra bekliyordu. Akşam ezanının okunmasına az kalmıştı.

Uzaktan tek tük silâh sesleri geliyor, düşman da siperlerine çekiliyordu.

Bugün son oruçlar tutulmuş ve büyük bir umutla yarınki bayram bekleniyordu. Bekleyen askerlerin hepsinde bir hüzün vardı.

Hafız İbrahim yüksekçe bir yere çıktı. Önce etrafa bir göz gezdirdi. Gözlerini kısıp yürekleri ferahlatan bir sesle ezan okumaya başladı.

– Allahu ekber, Allahu ekber.

Ezanı duyan askerler ellerindeki bir kap yemekle oruçlarını açmaya başladılar. Maraşlı Salih tedirgindi.

Canı sıkkındı. Yere çömelmiş, bir yerlere dalmış gitmişti. Yaşına göre zayıf olan Konyalı Musa takılmadan edemedi.

– Hayrola, bir derdin mi var?

Salih, mavi gözlerini çevirdi. Oldukça cüsseli ve kilosu yüzün üzerindeydi Salih'in. Musa ise bunun tersine ince, kuru bir yapıdaydı.

– Evdekileri mi düşünüyorsun?

– Yok be Musa.

– Ee!

– Acep yarın nasip olur mu diye düşünüyorum.

Musa ve yanındakiler başlarını eğdiler. Akşamın serin rüzgârı hüzünlü yüzlerini okşadı, içleri bir hoş olmuştu. Cephede ayrı bir gariplik yaşıyorlardı. Musa uzunca bir iç geçirdi.

– Yarın bayram namazı kılacak mıyız, diye ortaya bir soru attı.

Hepsi birbirlerine baktılar. Aynı duygu ve düşünceyi paylaşıyorlardı.

– Kim bilir, dedi bir başka asker. Savaş hâli bu, derken gözlerinin içine ılık bir sıcaklık, yüreğine bir yığın kor düştü.

Musa:

– Zor be aslanım. Düşman bilmez mi bunu. Hepimiz bir araya toplanmışken topa tutarsa bizi. Hepimizi bir anda yok eder.

– Öyle, dedi Hakkı.

Musa tabağındaki yemeği bitirmiş toparlanmaya başlamıştı.

– Kılamayız, dedi. Yoksa açık hedef oluruz.

Salih de son lokmasını almış, ayağa kalkmıştı.

– Canıma yetti. Çavuşla görüşeceğim. Gidip Vehip Paşayla görüşsün. Dileğimizi bildirsin.

Rahat bir şekilde yemeğini yiyen Musa:

– Sabah ola hayrola. Bu kadar düşünmeye gerek yok, derken tam bir teslimiyet örneği gösteriyordu.

İbrahim geri döndü. Musa'ya biraz öfkelenmişti.

– Ben yine de gideceğim, deyip kalabalığın arasına karıştı.

Her askerin aklında olan soru onu da meşgul ediyordu. "Yarın bayram namazı kılınacak mıydı?" Kılınmayacağını, buna komutanın izin vermeyeceğini az çok herkes biliyordu. Ama bir umut vardı içlerinde.

Bu ara orucunu açan askerler akşam namazına durmuşlardı.

Namazdan sonra cephe komutanı Vehip Paşa, yüzbaşıyla birlikteydi. Yüzbaşı endişeliydi:

– Erler bayram nazmını soruyorlar komutanım.

– Biliyorum, dedi Vehip Paşa. Günlerdir düşünüyorum. Toplu hâlde bayram namazı kılamayız.

Yüzbaşı başını eğdi. Sessizce dinliyordu. Bu ara çadıra ordu imamı Hafız İbrahim girdi. Vehip Paşa onun yanına kadar geldi.

– Gel Hafız! Sonra yüzbaşıyı eliyle işaret etti. Biz de bayram namazını görüşüyorduk.

Hafız işin sonucunu merak ediyordu. Acaba bir değişiklik var mıydı? Komutan ikisini de karşısına aldı:

– Biliyorum, asker bayram namazını kılmak istiyor. Fakat toplu hâlde bulunmak düşman için bulunmaz bir fırsat. Bunu kabul edemem, dedi.

Hafızın gözlerindeki fer söndü. Son umutları da yok olmuştu. Vehip Paşa, Hafıza yaklaşıp elini onun omzuna koydu. Göz göze geldiler.

– Sen de bunu uygun bir dille anlatırsın, dedi.

Hafız:

– Başüstüne komutanım, derken yutkundu. Bu duruma üzülmüştü, ama yapacak başka bir şey yoktu. Ama asıl önemli olan bu haberi askere nasıl söyleyecekti. O bunları düşünerek dışarı çıktı. Dalgın düşüncelerle giderken karşısına Musa çıktı.

– Ne bu dalgınlık Hafız?

Hafız kendini toparladı, olanları kısaca anlattı. Sonra da:

– Ben nasıl derim askere, diye hayıflandı.

Musa derin derin düşündü. Gözleri gecenin karanlığını delip geçti. Sonra:

– Sakın bir şey söyleme. Sabah ola hayrola. Allah ne derse o olur.

Göz göze geldiler. Musa'nın bu sözleri Hafızı rahatlatmıştı.

– Tamam, dedi kısık bir sesle ve oradan ayrıldı.

Hafız, yatsı için hazırlığa başlarken kendini iyi hissetmeye başladı. İçindeki bu ferahlığı anlamakta güçlük çekiyordu. Kendini "Allah, Allah" demekten alıkoyamadı.

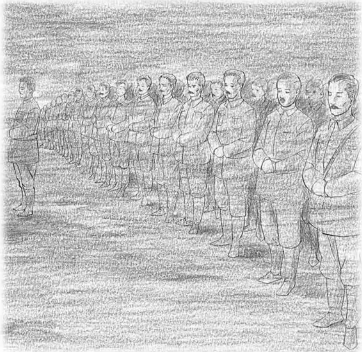
Asker ertesi gününü merak ediyordu. "Acaba namaz kılınacak mıydı?"

Hafız İbrahim, perşembe sabahı çok erken kalktı. Abdest aldı. Bir süre Kur'ân okudu.

Vakti girince hep birlikte sabah namazını kıldılar.

Ve nihayet gün ışımaya başladı. Ufukta düşman gemileri hareket hâlindeydi. Gökyüzü açık ve oldukça berraktı. Kilometrelerce uzaklıktaki bir yer bile seçiliyordu. Sabahla ortalıkta bir sessizlik vardı. Hüzünlü bir bekleyiş almış başını gidiyordu.

Gözler sağa sola çevriliyor, yürekler burkuluyordu. Zaman, hızla namaz vaktine yaklaşırken denizin

üzerinde bir bulut gözüktü. Gökyüzünde parça halinde bulutlar çoğalmaya başladı. Yavaş yavaş yere çöktü. Gözler gökyüzüne bakarken ağlıyordu. Asker elini açmış dua ediyordu. Yüce Allah askerleri bulutların arasında görünmez hâle getirmişti. Hafız İbrahim gözyaşlarını silip yüksekçe bir yere çıktı.

Ağlamaklı bir sesle ince ince ezan okumaya başladı.

Sis ve bulutlar cepheyi tamamen sarmıştı. Bayram namazı huzur içinde kılınmaya başlandı. Namaz bitiminde yüzlerce askerin "Lâ ilâhe illâllah Muhammedün Resûlûllah!" sözleri düşman cephesine kadar gitti.

Asker kendinden geçmiş Allah'a şükrediyordu. Musa, İbrahim'e yaklaştı:

– Gördün mü? Ne kadar da güzel bir hayır oldu.

Hafız İbrahim bir şey söylemedi. Sadece başını salladı. "İyi ki de askere bir şey söylemedim." diye sevindi.

* * *

SAKA HÜSEYİN

Gün öğleyi aşmış, sıcak artmıştı. Cephede yeni bir saldırı başlamıştı. Siperlerdeki askerlerimiz ise düşmana karşılık vermede gecikmemişti.

Savaş devam ederken cephe gerisinde ayrı bir hareketlilik vardı. Cephane taşıyanlar, yaralıları götürenler oradan oraya gidip geliyordu. Bu gidip gelenlerden biri de saka eri Hüseyin'di. Hüseyin, daha on sekizine yeni girmiş, yerinde duramayan bir delikanlıydı. Komutan, onu cepheye yollamamış, askere su taşımakla görevlendirmişti.

Sabah getirdiği su bittiği için tekrar çeşmeye gidiyordu. Eşek, çam ağacının altından geçip patikaya dönerken bağırdı:

– Dur, ağır ol Topçu!

Eşeğin durmaya niyeti yoktu. Saka Eri Hüseyin koşarak eşeğin yularından yakaladı. Eşek top gürültüsünden ürkmüş, kaçmaya çalışıyordu. Hüseyin, eşeği çalıların arkasına çekti. Su bidonlarının

ipini sıkılaştırdı. Sonra çalıları aralayıp etrafı gözetledi. Bir gürültü duyunca başını eşeğe çevirdi:

– Şiişt, ses çıkarma! Bak düşman askerleri var, dedi.

Hüseyin, iki düşman askerini kaybolana kadar arkalarından gözetledi. Sonra rahat bir nefes alıp eşeğe çıkıştı:

– Topçu yaptığın hiç doğru değil. Bak neredeyse yakalanacaktık.

Eşek üzerine konan birkaç sineğe kuyruk salladı. Sonra söylenenleri anlamış gibi hareketsiz kaldı. Hüseyin'in keyfi yerine gelmişti. Topçu'nun başını kaşıdı.

– Aferin Topçu, deyip şöyle bir etrafına bakındı. Ne yapacağını düşünüyordu. "Gecikmeden suyu cepheye götürmeliyim. Şimdi hepsinin yüreği yanmıştır." diye söylendi.

Eşeğin ipini eline aldı:

– Senin de karnın acıkmıştır. Şöyle otu bol bir mera bulsak, doyasıya yesen, dedi, ama eşek birden anırmaya başladı. Hüseyin ne yapacağını şaşırdı. Eşeğin başına sarılıp çenesini kapamaya çalıştı.

– Dur oğlum, yapma etme. Sırası değil, dediyse de onu susturmak için bir süre ter döktü. Topçu hiç

oralı değildi. Hemen çalıların arasından çıkıp başını yerdeki otlara eğdi. Bir adım dahi atmıyordu. Hüseyin öfkelenmişti.

– Otlanmayı bırak Topçu. Bir an önce çeşmeye varalım.

Eşeği zorda olsa patikaya çeviren Hüseyin biraz olsun rahatlamıştı. Şimdi Hüseyin patika yoldan tepeyi tırmanırken eşek de ağır adımlarla arkasından geliyordu.

Düşman askerlerine görünmeden tepeyi dolandı. Çeşmeye varırken başka bir sucuyla karşılaştı:

– Selâmün aleyküm. Nereye su taşıyorsun, diye sordu.

Kısa boylu askerin iki eşeği vardı. İnce bir sesle cevap verdi.

– Ve aleykümselâm, yirmi beşinci tabura gidiyorum.

Hüseyin daha askerin adını bile sormamıştı.

– Seni yeni görüyorum, dedi. Bu ara eşeğin ipini bırakmıştı. Topçu kendi hâlinde ilerlemeye devam etti.

– He ya, dedi asker. Yeniyim. Düşman ilerlemiş. Burayı yeni buldum.

– Ben de az önce kolcu kuvvetleri gördüm.

– Nerede?

– Kumtepe civarında.

– Gerçekten mi?

Hüseyin göz ucuyla eşeğini kontrol etti. Topçu çeşmenin başına dayanmış su içiyordu.

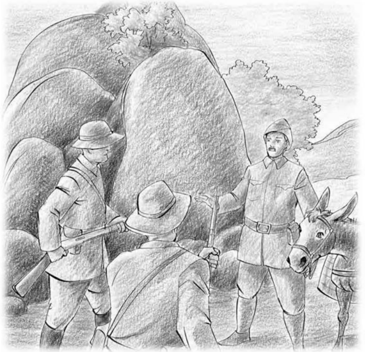
– Kuru dere yatağını takip edersen rahatça varırsın.

– Sağ ol. Benim adım Kemal, dedi ve önden giden eşeklerine yetişmeye çalıştı.

– Benim ki de Hüseyin, dedi arkasından seslenip; "Allah yardımcın olsun." diye dua etti. Sonra geri döndü. Eşek ortalıkta yoktu. Uzakta top sesleri artınca Hüseyin'in gözleri dört açıldı.

– Topçu nerdesin? Bırak şimdi otlamayı. Çık ortaya, diye bağırdı. Hem söyleniyor hem de çalıların arasına bakıyordu. Tam dönecekken açık bir alana çıktı. Eşek bulduğu otları yemeye çalışıyordu. Tutup çeşmenin başına çekti Topçu'yu. Hüseyin su bidonlarını bir güzel doldurdu. Eşeğin yükü artmıştı, ama hâlinden şikâyetçi değildi. Cepheye dönmeden önce eşeği tekrar suya çekti. Kendi de kana kana su içip ikindi namazı için abdest aldı.

Hüseyin işini bitirmiş, patikadan ilerlemeye başlamıştı. Kuru dere yatağından tepeyi dolandı.

Çamlığın içinden çıkacakken gökyüzünde bir gürültü duyuldu. Bir uçak, cephenin üzerinde dolaşıyor, Türk siperlerine bomba yağdırıyordu. Gideceği yol üzerine top mermileri düşmeye başlayınca, Hüseyin ağacın arkasına saklandı.

– Topçu, düşman yolumuzu kesti. Çıkarsak bizi görürler. Ne yapsak acaba, diye düşünmeye başladı. Yola devam etse yakalanacaklar, gitmese arkadaşları susuz kalacaktı. Bir çıkış yolu bulamayınca beklemeye karar verdi. Durum hiç de iyi değildi. Cephe kızışmış, düşman saldırıya geçmişti. Gideceği yol üzerinde düşman vardı. Hüseyin uzun süre bir taşın arkasından cepheyi gözetledi. Sonra eşeğin yanına döndü:

– Gidemiyoruz Topçu. Oysa çoktan cephede olmalıydık. Yapacak bir şey yok. Sen biraz otla ben de namaz kılayım, dedi.

Saka Eri Hüseyin akşama kadar saklanmak zorunda kaldı. Etraf sakinleşince harekete geçti.

– İnşallah sağ salim varırız Topçu. Fazla merakta bırakmayalım kumandanı, deyip bir süre patikayı takip ettiler. Açık araziden geçip tekrar çalıların arasına girdiler. Tepe aşağı, Hüseyin önde eşek arkada inmeye başladılar. Hüseyin keyiflenmiş, bir türküye başlamıştı. Büyük bir kayayı dönmüştü ki kendisine iki silâh doğrultuldu. Düşman askerinin biri hemen arka tarafa dolanıp kontrol etti. İki asker şaşkındı. Hiç beklemedikleri bir anda bir Türk askerini yakalamışlardı. Eşek de gelip Hüseyin'in

yanında durdu. Şişman olan asker eşekteki yükleri karıştırdı.

Hüseyin daha ellerini havaya kaldırmamıştı. Birden gülümsemeye başladı. Dillerini anlamadığı düşman askerlerine:

– Komutan, komutan, diyerek rütbeli biriyle görüşmek istediğini anlatmaya çalıştı.

Düşman askerleri nihayet Hüseyin'in niyetini anladılar.

Yarım saatlik bir yürüyüşten sonra düşman karargâhına vardılar. Hüseyin'i komutanın karşısına çıkardılar. Hüseyin hemen konuşmaya başladı.

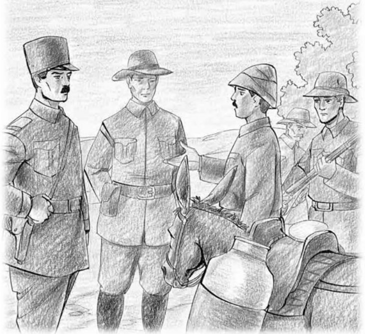
Komutan eliyle işaret edip Hüseyin'i susturdu. Bir tercüman buldular.

Hüseyin tercümana yaklaştı:

– Su, dedi. Komutanım su gönderdi. Buraları bilmezsiniz, yaralı askerlerinize su getirdim.

Hüseyin'in söyledikleri karşısında etkilenen komutan yanındaki askere:

– Suyu boşaltın. İhtiyacı olanlara verirsiniz, deyip Hüseyin'e baktı. Hüseyin gayet rahat görünmeye çalışsa da endişe doluydu. Asker, dışarı çıkarken komutan Hüseyin'e yaklaştı.

– Teşekkür ederim, dedi.

Komutan teşekkür etmişti, ama Hüseyin hâlâ olanları anlamaya çalışıyordu. İçine düştüğü durumun iyiye gittiğini anlayınca ferahladı. Komutan:

– Misafiri çadıra götürün. Rahat etsin. Yarın bırakırsınız, dedi.

Sabah, Saka Hüseyin'in düşman siperlerinden çıkıp geldiğini gören arkadaşları şaşkına dönmüştü. Hüseyin, büyük bir mutlulukla arkadaşlarının arasına karıştı. Askerler merak içinde etrafını sarmış, Hüseyin'e sorular soruyorlardı. Hüseyin keyfe gelmiş, gülümsüyordu:

– Kusura bakmayın arkadaşlar. Suyu düşmana verdim, emme elim boş gelmedim. Hele siz heybedekileri yiye durun. Ben de bir koşuda su doldurup geleyim, dedi.

Hüseyin, yiyecekleri bıraktıktan sonra eşeğiyle birlikte su doldurmaya gitti. Bu sefer düşman askerlerinin olmadığı, uzak yollardan gitti ve arkadaşlarına su taşıdı.

* * *

KINALI KUZU

Karaköy, cephe gerisinde küçük bir köydü. Cepheye yeni gelen askerler burada toplanır, burada savaşa hazırlanırlardı. Bir gün öncesinden yeni delikanlılar gelmişti. Bir gece yatmışlar, sabah erken vakitte talime başlamışlardı.

Öğleye doğru silâh atışları yapıldı. Yirmi kadar askerin başında Nedim Çavuş vardı. Savaşta lâzım olacak her şeyi onlara öğretiyordu. Erler, yurdun değişik yerlerinden gelmişlerdi. Nedim Çavuş:

– Rahat, hazır ol! İleri marş, emrini verdi. Asker sıra hâlinde yürümeye başladı. Nedim Çavuş, giden askerin ardından bakarken yanına onbaşı yaklaştı.

Ona yüzbaşının askerleri teftiş edeceğini bildirdi.

– Kıt'a dur! Geri dön, diye emir verdi Çavuş.

Asker uygun adım hâlinde gelirken onbaşıya:

– Mangamız teftişe hazır. Yüzbaşıya haber verebilirsin, dedi.

Birazdan Yüzbaşı Sırrı çadırdan çıktı. Ağır adımlarla hazır olda bekleyen askerlerin yanına geldi.

Nedim Çavuş, yüzbaşıya selâm verip erlerin teftişe hazır olduğunu belirtti. Yüzbaşı Sırrı tek tek askerleri inceledi. Aralarında biri vardı ki istemeden dikkatini çekti.

– Adın ne senin?

– Hasan komutanım.

– Nerelisin?

– Balıkesirli.

Yüzbaşı askere yaklaştı, başındaki şapkasını çıkardı. Hasan biraz şaşırmıştı. Yüzbaşı saçlarını işaret ederek:

– Bu ne Hasan?

– Kına komutanım.

– Kim yaktı bu kınayı?

– Anam yaktı komutanım?

Yüzbaşı, Hasan'ın şapkasını giydirdi. Kınalı saçları merak etmişti.

– Neden yaktı anan bu kınayı?

Hasan anasını hatırlamış, hüzünlenmişti.

– Bilmiyorum komutanım, dedi.

Yüzbaşı uzun uzun Hasan'a baktı.

– Mektup yazarsan bir soruver. Kınayı niçin yakmış?

Hasan tekrar selâm verdi.

– Başüstüne komutanım.

Yüzbaşı, teftişten memnun ayrılmıştı. Çadıra girerken yeni bir haber geldi. Cepheden asker istiyorlardı. Yeni gelen askerlerin bir an önce savaşa hazır hâle getirilmesi gerekiyordu. Komutan bu düşüncelerle işinin başına döndü.

Akşamüzeri Hasan bir ağacın altına çekilmişti. Bir ay önce ayrıldığı anasına mektup yazıyordu. Mektubun sonunda da saçına niçin kına yaktığını sordu.

Aradan bir süre geçti. Hasan ve bağlı olduğu 64. piyade alayı Arıburnu cephesinde savaştı. Bu savaşta Hasan yaralandı.

Hasan'ı Nedim Çavuş bulmuştu. Hemen matarasını çıkarıp birkaç yudum su içirdi. Gömleğini kesip yarasına baktı. Ağırdı. Bu ara Hasan bir şeyler mırıldanıyordu. Nedim eğilip ne dediğini anlamaya çalıştı. Anlayabildiği kadarıyla Hasan şehadet getiriyordu. Nedim hemen ayağa kalktı:

– Biri yardım etsin!

İki er sedyeyle Hasan'ı sargı yerine doğru götürdüler. Nedim Çavuş da hemen onları arkalarından takip ediyordu.

Hasan'ın yarası sarıldı, ama kurtarılamadı. Nedim

Çavuş, askerlerinden birini daha şehit vermişti. Üzerindeki eşyaları çıkarmaya başladı. Kınalı Hasan'ın koynundan bir mektup çıktı. Nedim Çavuş mektuba bir göz gezdirdi. Yazıyı bitirdiğinde yanaklarından aşağı gözyaşları akıyordu. Mektubu doğruca komutana götürdü.

Mektubu, Kınalı Hasan'ın anası yazmıştı. Yüzbaşı kelimelerin üzerine basa basa okudu.

"Ey gözümün nuru Hasan'ım. Köyümüzde rahat rahat oturalım mı? Vatan sevgisi içimizde alev alev yanıyor. Sen dedenden, babandan aşağı kalamazsın. Ben, senin anan isem, beni ve seni Allah yarattı. Vatan büyüttü. Allah, bu vatan için seni besledi. Bu vatanın ekmeğiyle, suyuyla büyüdün.

Sen bu ailenin seçilmiş kurbanısın. Hasan'ım, söyle komutanına… Bizim köyde kurbanlık olarak ayrılan koyunlar kınalanır. Ben de seni evlâtlarımın arasından vatana kurban adadım. Onun için saçını kınalamıştım.

Allah seni İsmail Peygamberin yolundan ayırmasın. Seni melekler şimdiden rahmetle anacaktır.

Gözlerinden öperim."

Anan Hatice

Komutan, mektup elinde ayağa kalktı. Kendini tutamamış, o da ağlamaya başlamıştı. Nedim Çavuşla birlikte çadırdan çıktılar.

Yüzbaşı bakışlarını kısıp Ege Denizi'ne baktı. Başını salladı:

– Geçemeyecekler Nedim, geçemeyecekler. Bizim böyle kahramanlarımız olduğu müddetçe düşman bu boğazı geçemez, dedi.

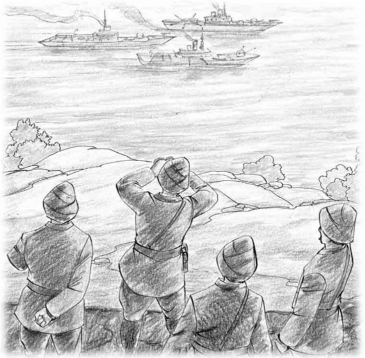
* * *

ÇIKARMA HAREKÂTI

Deniz tarafından serin bir rüzgâr esmeye başladı. On kadar asker sıra hâlinde tepenin arkasından çıktı. En önde giden teğmen elini havaya kaldırdı.

– Dinlenelim, dedi ve omzundaki silâhı indirdi. Teğmenin peşinden gelen askerler kendilerine uygun bir yer bulup oturdular. Mataralarını çıkarıp birer yudum su içerlerken hepsinin aklında bir soru vardı. Boğazı geçemeyen düşman kuvvetleri yakın bir zamanda karaya çıkarma yapacaktı.

Akşam olmak üzereydi. Baharla etraf yeşillenmiş, havalar ısınmıştı. Hatta bazı ağaçlar çiçek bile açmıştı.

Teğmen oturduğu yerden kalktı. Denize doğru ilerledi. Kayalıklara gelince durdu. Aşağıda inilemeyecek kadar yüksek bir uçurum vardı. Bir kayaya tutunup kumsala baktı. Yalçın kayaların bulunduğu kıyıyı bir baştan bir başa kontrol etti. Sonra

açıkta demirlemiş gemilere gözünü kaydırdı. Kendi hâlinde mırıldandı: "Yakında karaya çıkacaklar. Acaba nereden çıkacaklar?"

Hemen yanı başına sokulan onbaşı cevap verdi.

– Buralardan bir yerden çıkarlar.

Teğmen uçuruma doğru biraz daha eğildi. Dürbünü çıkarıp gözüne dayadı. Dikkatice etrafı gözetledi. Onbaşıya:

– Çok sakin. Bu durum hiç hoşuma gitmiyor.

Onbaşının sesi boğuk çıktı:

– Sanki fırtına öncesini hatırlatıyor, komutanım.

Teğmen geri çekildi. Yüzünde bir endişe vardı.

– Evet, yakın bir zamanda fırtına kopacak. Boğazı geçemeyen düşman karadan hücum edecek. Biz de buna hazır olmalıyız. Düşmanın hareketini izleyip komutanı haberdar etmeliyiz.

Konuşmasını kesip geldikleri yola, tepeye baktı. İki haftadır sahil boyunca kol geziyorlar, düşman harekâtını yakından takip etmeye çalışıyorlardı. Dün düşman uçakları sahil boyunca gidip gelmişler, etrafı iyiden iyiye öğrenmişlerdi. Bu uçaklar boşuna dolaşıp durmamışlardı buralarda.

Salih Onbaşı yorgundu, ama sakin bir tavrı vardı.

– Bir şey bulamadık komutanım. Daha ileri gidecek miyiz?

Teğmen, dürbünle tekrar sahili gözetledi. İçini yiyip duran bir şey vardı. Elinden bir şey gelmediği için de kendine kızıyordu. Sert bir ses tonuyla:

– Hayır, dönmeyeceğiz. Etrafı iyice araştıralım, dedi ve onbaşının yüzüne baktı. Göz göze geldiler. Teğmen kararlıydı. Dönemeyiz. Arkadaşlara söyle hazırlansınlar.

Onbaşı:

– Başüstüne komutanım, deyip diğer erlerin yanına döndü.

Salih Onbaşı arkadaşlarına:

– Hazırlanın, gidiyoruz, dedi.

Yorgun askerler silâhlarını alıp ayağa kalktılar. Teğmen uçurumun kenarından ayrılmadı. Eliyle bir koyu işaret etti.

– Şuraya, Kabatepe'ye kadar gidelim, deyip kimseye bir şey söylemeden patikadan aşağı doğru inmeye başladı. Askerler koşar adımlarla komutanlarını takip ettiler.

Onbaşı, teğmene yaklaştı. Komutanı kendi hâlinde konuşuyordu. Bir ara onbaşıya sordu:

– Çıkarma yapmak için en uygun yer neresi olabilir?

Salih Onbaşı bu soruya cevap veremedi. Koşmaktan nefes nefese kalmıştı. Verecek bir cevabı da yoktu. Sabahtan beri sahil boyunca dolaşıyorlardı. Ama farklı bir durumla karşılaşmamışlardı.

Sessiz bir bekleyiş sürüp gidiyordu bir haftadır. Türk birlikleri büyük bir gayretle son hazırlıklarını yapmışlar, düşmanı bekliyorlardı. Bu ara düşman gemilerinin birinde toplantı yapılıyordu. İçlerinde en yaşlı olan komutan ayağa kalktı. Sadece çenesinde bulunan sakallarını sıvazladı. Oldukça düşünceli görünüyordu. Duvarda asılı haritanın başına geçti.

– Baylar, denizden geçemedik. Bu başarısızlığı iki günde silmeliyiz. Gelibolu iki günde bizim olmalı, dedi ve başını kaldırıp diğerlerine baktı. Hepsi sessiz bir şekilde dinliyordu. Masanın başında oturan komutan, farklı bir şey söyleyecekti:

– Fakat, diyebildi. Komutan hemen söze girerek onu susturdu.

– Her şey plânlandı. Yarın akşam kara harekâtı başlıyor. Boğazı geçemeyişimiz, kara savaşını kazanamayacağımız anlamına gelmez. Kesinlikle böyle bir ihtimal yok. Biz kazanmak zorundayız, dedi ve masanın üzerindeki sopayı eline aldı. Sertçe haritada bir yeri işaret etti.

– İşte bu koya çıkacak Anzak askerleri, hiçbir karşılık görmeden tepeyi dolaşacak.

Sonra haritada işaretli diğer kırmızı noktaları gösterdi.

– İngilizler, Fransızlar ve diğer birliklerimizin çıkacakları yerler belirlendi. Bizler düşmanı şaşırtacağız. Bu ara Anzak kuvvetleri düşmanı arkadan saracak, deyip genç bir yüzbaşıyı davet etti.

Yüzbaşı ayağa kalkıp haritaya yaklaştı.

– En kalabalık birliklerimiz Anzaklar. Çıkacakları yerde hiçbir Türk askeri yok. Kabatepe'den Türk birliklerinin arkasına sızacaklar. Böylece Türkler çembere alınıp yok edilecek.

Yüzbaşı başıyla selâm verip çekildi. Komutan:

– Evet, baylar. Yarın Kabatepe çevresini ele geçireceğiz. İkinci gün Gelibolu'daki topçu birlikleri saf dışı bırakılacak. Üçüncü gün gemilerimiz boğazı geçip İstanbul'u ele geçirecekler.

Bu açıklamaları dinleyen diğer komutanların yüzleri gevşedi, hepsi gülümsemeye, gülmeye başladılar. Bu ara komutan elindeki sopayı masaya sertçe vurdu. İki elini masaya dayadı:

– Yarın tarihe geçecek bir gün olacak. Her şey plânlandı. Çıkarma yapılacak koylar belirlendi. Gece vakti, gemiler bütün ışıklarını kapatıp karaya yanaşacaklar, dedi ve masadakilerin tepkisini ölçmeye çalıştı. Hepsinin yüzü ciddileşmişti. Komutan masanın etrafında dolaşmaya devam etti.

– Hiç merak etmeyin. Çıkarmaya katılacak bütün komutanlar uçakla gezdirildi. Hepsi nereye çıkacağını avucunun içi gibi biliyor.

Masanın başına gelince durdu:

– Burada Anzak kuvvetlerine güveniyoruz. Zafer bizimdir, diye haykırdı.

Gemideki hararetli toplantı devam ederken akşamın karanlığı henüz başlamıştı.

Teğmen ve askerleri bir koya girmişler oradan da tepeyi tırmanmaya başlamışlardı.

Salih Onbaşı kumsaldaydı:

– Komutanım! Denizde bir şey gördük, diye bağırdı.

Teğmen hemen geri döndü. Koşar adımlarla kıyıya ulaştı. Dürbünle işaret edilen yere baktı. Salih Onbaşı:

– Tam geri dönecekken denizin içinde batıp çıkan bir bidon gördük, komutanım.

Gerçekten de kırmızıya boyanmış bir duba açıkta duruyordu. Teğmen bir süre inceledikten sonra:

– Hep aynı yerde duruyor. Ne olabilir ki?

Salih Onbaşı:

– Gemiden düşmüş yağ bidonu olmasın.

Teğmen, kumun üzerine serilmiş askerlere baktı. Sonra tekrar denize döndü:

– Bu duba olsa gerek. Yoksa bir işaret mi?

– Olabilir, dedi Salih Onbaşı. Düşman bir aydır hazırlık yapıyor.

Teğmen, şapkasını çıkarıp saçlarını havalandırdı. Düşünüyordu. Sonra:

– Salih, bize bir kayık bul.

Salih Onbaşı:

– Yakında bir köy var. Balıkçılık yapan birinden bulurum, dedi.

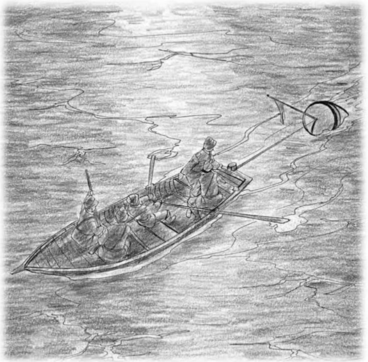
– Hadi, yanına üç kişi al. Biz sizi burada bekleyeceğiz.

Onlar kendi aralarında konuşurlarken yanlarına erlerden biri geldi.

– Komutanım namaz kılacağız, deyip bekledi.

Teğmen gülümsedi. Olur, anlamında başını salladı. Salih Onbaşıya:

– O zaman namazdan sonra gidersiniz, dedi ve çizmelerini çıkarıp deniz kenarında abdest almaya durdu.

Salih Onbaşı kayığı geç vakitte getirdi. Kıyıya yanaşıp teğmeni aldılar.

Dalgaların arasında bir süre kürek çektikten sonra dubayı buldular. Dubayı iple bağlayıp teğmenin gösterdiği yere doğru sürüklediler. Akşamın

soğuğunda kan ter içinde kalmışlardı. Ağır dubayı çok zor hareket ettiriyorlardı. Vakit gece yarısını geçerken işlerini ancak bitirebildiler. Kıyıya çıktıkların da yorgunluktan kumsala uzanıp kaldılar.

Salih Onbaşı ve üç asker, kayığı sahibine ulaştırmak için tekrar denize açıldı. Geride kalan askerler ve teğmen karargâha döndü.

Ertesi gün çok sakin geçti. Ama gecenin saat dördünde düşman gemilerinin motorları çalıştı. Çıkarma gemilerine dolan askerler belirlenen yere doğru ilerlemeye başladı. Birlikte hareket eden çıkarma gemileri birazdan birbirlerinden ayrıldılar. Anzakları taşıyan geminin kaptanı askerleri uyardı.

– Hazırlanın, karaya çıkacaksınız, dedi.

Bu ikazla gemide bulun askerler hazırlanmaya başladılar. Hepsinin yüzünde bir korku, bir heyecan vardı.

Anzak komutan gemi kaptanının yanına geldi. Eğilip sessizce konuştu:

– Çok iyi, karşılık veren yok. Asker kaybetmeden Gelibolu'yu alacağız, dedi.

Kaptan gayet ciddiydi:

– Bir aydır yapılan plânlar gerçekleşecek, deyip eliyle bir yeri işaret etti.

– İşte, şu koya çıkacaksınız dedi ve geminin motorlarının durdurulması için emir verdi. Gemi bir süre kendi hâlinde ilerledi. Sahile yaklaşırken geminin kapakları açıldı. Önce herkes tedirgin oldu. Her hangi bir silâh sesi olmayınca derin bir nefes aldılar. Koşar adımlarla denize atlayıp kumsalda siper aldılar. Öncü birlikler yerini aldıktan sonra diğerleri karaya akın etti.

Komutan hemen emir verdi:

– Kumsalı araştırın. Gerekli yerlere siper kazın. Nöbetçiler her iki tarafı tutsun.

Gecenin karanlığında ilerleyen Anzak askerleri hummalı bir çalışmaya girişti.

Askerleri getiren gemi yükünü boşaltıp sessizce geri döndü. Anzaklar artık kendi başlarınaydı. Sabah olunca Türkler şaşkına dönüp bozguna uğrayacaklardı.

Nöbetçi askerlerden biri koşarak komutanın yanına geldi.

– Komutanım bu tarafta çıkış yok.

Diğer nöbetçinin de söyledikleri farklı değildi.

– Kayalık var komutanım.

– Ne dediniz, kayalık mı? Nasıl olur, deyip çantasından haritayı çıkardı.

Bulundukları koy elli metre genişliğinde, sağı solu kayalıklarla kaplıydı. Komutan birden irkildi.

Elinde haritayla ileri doğru koşmaya başladı. Koştukça korkusu da arttı. Karşısından gelen asker hemen selâm verdi. Gece soğuk olmasına rağmen komutan terlemişti. Asker:

– Önümüz kapalı komutanım. Buraya kısılıp kaldık.

Komutan inanmamıştı. Hırsla ileri fırladı. Sağa koştu, sola koştu en sonunda gerçeği o da anladı. Yanlış yere çıkmışlardı.

Anzak askerleri küçük bir koya sıkışıp kalmışlardı. Komutan çaresizce askerlerinin yanına döndü. İçine düştükleri durumu komutanlarına bildirirken gün ışımış, saldırı başlamıştı.

Ama Anzak askerleri savaşa katılamadığı için düşman isteğine ulaşamadı. Eğer doğru yere çıkmış olsalardı düşman; Türk siperlerinin arkasına dolanacaktı. Böylece askerlerimiz iki ateş arasında kalıp savaşı kaybedeceklerdi. Fakat teğmen ve askerleri, dubanın yerini değiştirerek Anzakların plânını bozmuş, Gelibolu'nun savunmasına büyük bir katkı sağlamışlardı.

* * *

FRANSIZ ASKER

Yıl 1915, aylardan nisan. Güzel bir bahar yağmuru yağıyordu. Yemyeşil ağaçlar doyuncaya kadar suya kanıyordu. Ama siperlerde gergin bir bekleyiş vardı. Az önce Fransız askerleri saldırıya geçmiş, çetin bir çarpışmadan sonra düşman püskürtülmüştü.

Yüzbaşı Halit dürbünü çıkardı. Düşman siperlerini gözetledi. Düşman ağır kayıp vermiş, yaralarını sarmaya çalışıyordu. Yağmur yağmaya devam ediyordu.

Çavuş, komutanın yanına sokuldu:

– Hazırlanıyorlar komutanım. Galiba, gidecekleri de yok hani, dedi gülerek.

Komutan:

– Gözünüzü dört açın. Nöbetçiler yerinde mi?

Hasan Çavuş şapkasından süzülen yağmura aldırmadan komutana cevap verdi:

– Daha yeni değiştirdim, dedi.

– İyi, askerler iyice dinlensin. Bunların ne zaman saldıracağı belli olmaz, dedi komutan ve çadırına geçti.

Kumkale'de ağır ağır akşam oluyordu. Askerlerden biri elini kulağına dayayıp ezan okudu. Deniz kenarına kadar uzanan otlar, çalılar ve siperdeki askerler ezanı dinledi. Yağmur dinerken de birer ikişer namaza durdular.

Namaz bitmiş, herkes akşam yemeğini eline almış bir kenara çekilmişti. Çavuş, komutanın yanına henüz girmişti ki nöbetçinin bağırdığını duydular. Komutan bir koşuda sipere vardı. Nöbetçi silâhı doğrultmuş ateş ediyordu.

Türk siperlerine doğru koşan birini gördüler. İki nöbetçi ne kadar ateş ettilerse de vuramamışlardı. Komutan bağırdı:

– Vurun şunu! Bize bomba atacak!

Siperdeki askerler ayaklanmış, kendilerine doğru koşan askere ateş ediyorlardı. Ama hiç biri de isabet ettiremiyordu. Eğer tepesi devrilmiş ağacı da geçerse bombayı çok rahatlıkla atabilirdi. Komutan çavuşa bağırdı.

– Yaklaşmasın şu, yoksa hâlimiz perişan olur, diye öfkeyle bağırdı.

Asker ayağından vurulup düştü. Komutan rahatlamıştı. Şimdi bütün askerler tam siper almış karşıyı gözetliyorlardı. Bu asker nasıl bir askerdi ki kendini bile bile ölüme atmıştı. Türk siperlerine bu kadar yaklaşması büyük bir cesaret işiydi.

Tümseğin arkasına düşen karartı birden ayağa kalkıp tekrar koşmaya başladı. Askerler donmuş vaziyette kendilerine doğru gelen askeri seyrediyordu. Komutan dayanamayıp nişan aldı. Asker yere düştü. Bir daha da kalkamadı.

Herkes rahat bir nefes aldı. Komutan ve çavuş, siperden çıkıp sürünerek askerin yanına gittiler. Vurulan, Fransız üniformalı zenci bir askerdi. Halit askerin üzerini yokladı. İç cebinde bir şişlik vardı. Kaputun düğmesini çözdü. Onu eline aldı, bu bir kitaptı. Sayfalarını çevirince beyninden vurulmuşa döndü. Bu bir Kur'ân-ı Kerîm'di. Asker el bombası atmaya gelmiyordu. Kim bilir akşam ezanını duymuş, kendi dininden olan askerleri kucaklamaya koşuyordu.

Komutan çavuşun sırtına vurdu, ağlamaklı bir sesle:

– Dönelim, diyebildi.

MAYIN

Akşam güneşi Gelibolu yarım adasını bırakmak üzereydi. Hafif bir rüzgâr boğazı dalgalandırıyor, uzaklarda demirlemiş düşman gemilerinin bacalarından hafif bir duman çıkıyordu. Kıyı boyunca uzayan sahilin her karışına onlarca bomba atılmış, etraf harap gözüküyordu. Türk siperlerindeki askerler de yavaş yavaş akşama hazırlanıyordu. Yaralılar taşınıyor, aşçılar yemek hazırlıyordu.

Kıyıya yakın topçu birliği de silâhların temizliğini yapıyordu. Herkes kendi işine dalmışken deniz tarafından bir gürültü duyuldu. Birkaç er işi bırakıp siperden çıktı. Dikkatle burna baktılar. Denizden bir geminin yaklaştığını gören asker olanca gücüyle bağırdı:

– Düşman! Herkes silâh başına!

Dinlenmeye çekilmiş askerler birden yerlerinden kalktılar. Abdest alanlar abdestlerini yarım bırakıp silâhlarının başına koştular. İki asker top mermisini küçük el arabasına yüklemeye çalışırken gemiden ateş açıldı. İlk top mermisi yakın bir yere düştü. Düşmesiyle iki asker şehit oldu. Art arda gelen mermiler Türk siperini allak bullak etmiş, askerlerimiz hazırlıksız yakalanmışlardı.

İsmail sol ayağını da yıkamış, daha çoraplarını giyemeden kendini sipere attı. Ardından çeşme başında büyük bir gürültü duyuldu. Ortalık cehenneme döndü.

Komutan sağa sola koşuyor, askerlere emirler yağdırıyordu. İlk top atışını yapan askerler hemen ikinci mermiyi topun ağzına verdiler. İkinci atış da yapılmıştı, ama gemi menzilin dışındaydı. En kötüsü de buydu. Düşman gemisi oldukça açıkta bulunduğu için vurulamıyordu.

Komutan ne yapacağını şaşırmıştı. Toprak siperin üzerine çıkıp gemiye baktı. Sonra askerlerine dönüp:

– Ateş kes, diye emir verdi. Herkes sipere çekilsin. Menzile girince ateş edilecek!

Sipere giren askerlerin kimisi dua ederken kimileri de Kur'ân okuyordu. Beklemekten ve dua etmekten başka yapacak bir şey yoktu.

İsmail dudaklarını ısırıyor, elinden bir şey gelmediği için kendine kızıyordu. Uygun bir yerden denize baktı. Gemi oldukça yaklaşmıştı.

Komutan ateş edilmesi için tekrar emir verdi. Top ateş edildi, ama mermi geminin on metre açığına düştü.

Düşmesiyle de gemi yön değiştirdi. Vurulmaktan korkan gemi kaçıyordu. Sağa dönüp boğazın açık sularına kavuşmak isterken büyük bir patlama oldu. Mayına çarpan gemi, olduğu yerden bir metre kadar havaya kalkıp hızla denize düştü. Çevreye yayılan sular tekrar gerisin geri dönüp gemiye dolmaya başladı. Patlamayla güvertede bulunan düşman askerlerinin birçoğu denize savruldu. Bir anda denizin üstü ana baba gününe dönmüştü.

Geminin battığını gören diğer gemiler hızla yardıma gelmeye başladı.

Türk siperlerindeki askerler bu duruma çok sevinmişler, siperden ateş etmeye başlamışlardı. Komutan öfkeyle yerinden kalkıp bağırdı:

– Ateş kes!

Bu emre bir anlam veremeyen askerler, "Ne oluyor?" der gibilerden bakıştılar.

Komutan gür bir sesle açıklama yaptı:

– Ateş etmeyin. Denizde yaralılar var!

Ateş kesin sebebi anlaşılmıştı. Askerler elleri tetikte beklemeye başladılar. Batan gemiye yaklaşan iki gemi denizdeki yaralıları topladı. Türk topçusu bu süre içinde ateş etmedi. Zaten bu olayın arkasından akşam olmuş, herkes siperine çekilmişti.

İsmail, yüksekçe bir yere çıkıp akşam ezanını okurken kimi askerler de abdestlerini tamamlamaya gidiyorlardı.

* * *

SÖZLÜK

Anzak: Birinci Dünya Savaşı sırasında kurulan, Avustralya veya Yeni Zelanda birliklerinin ortak adı.

barbar: Uygarlaşmamış (kavim, topluluk).

cephe: Üzerinde savaşın sürdüğü bölge.

cesaret: Güç veya tehlikeli bir işe girişirken kişinin kendinde bulduğu güven duygusu.

dövme: Vücut derisi üzerine iğne vb. sivri bir araçla çizilmek ve içine renk veren maddeler konulmak yoluyla yapılan yazı veya resim.

güverte: Gemide ambar ve kamaraların üstü.

keşif: Ortaya çıkarma, meydana çıkarma, açma. Gizli olan bir şey hakkında geniş bilgi edinme.

menzil: Bir merminin ulaşabildiği uzaklık.

sedye: Hasta veya yaralı taşımaya yarayan katlanabilir hasta yatağı.

şok: Kaza, beklenmeyen bir olay; bazı ilâç ve uyuşturucuların sebep olduğu, fiziksel veya ruhsal olarak birdenbire gelişen karmaşık belirtilerin hepsi.

talim: Uygulamalı olarak yapılan askerlik eğitimi.

vahşî: Yabanî; kaba, saygısız; çevresine uyum sağlayamayan.